

Вечер с музиката на Джон Уилямс

Впечатляващо първо гостуване на Софийската филхармония и Националния филхармоничен хор на Музикалния фестивал в Любляна

Елисавета Вълчинова-Чендова

Музикалният фестивал в Любляна е един от най-престижните европейски форуми. За Словения той има особено важно място като първия от подобен ранг (създаден е през 1953 г.). През годините в програмите му се открояват симфонични състави като Виенската, Лондонската, Мюнхенската и Нюйоркската филхармония, Симфоничният оркестър на Мариинския театър, Филхармоничният оркестър на „Ла скала“, имена като Клаудио Абадо, сър Саймън Ратъл, Рикардо Шайи, Лорин Маазел, Зубин Мета, Рикардо Мути, Валери Гергиев, Мстислав Ростропович, Кишищф Пендереци, Владимир Ашкенази, Паата Бурчуладзе, Хосе Кура, Хосе Карерас, Дмитрий Хворостовски, Юрий Башмет, Денис Мачуев, Йехуди Менухин, Юлиан Рахлин, Вагим Репин, Александър Рудин, Елина Гаранча, Миша Майски, Красимира Стоянова... През 2015 г. за първи път е поканена Софийската опера, която с голям успех представя „Тристан и Изолда“ от Вагнер. През 2018 г. Теодосий Спасов участва в международния проект „Балканска треска“.

Тази година се проведе неговото 72-ро издание. В продължение на повече от два месеца (20 юни – 3 септември 2024 г.) в разнообразната му програма гостуват световноизвестни оркестри и солисти като Лондонския симфоничен оркестър, Симфоничния оркестър „Concerto Budapest“, „ADDA Simfònica Alicante“, „Orchestra del Maggio Musicale Fiorentino“, „Filarmónica della Scala“, тенорите Джонатан Тетелман и Хуан Диего Флорес, пианистите Михаил Плетньов и носителят

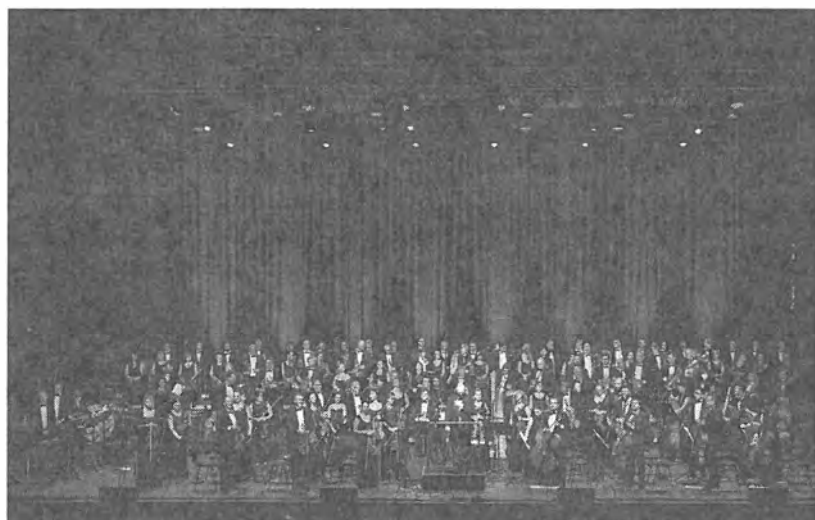
на „Грами“ Сезар Камарго Мариано, цигуларката Вилде Франг; дириженти като сър Антонио Папано, Рикардо Шайи, Зубин Мета, Андраш Келер, Алексей Корниенко и много други. Закljučителният галаконцерт е със Словенската филхармония, дирижиран от Шарл Дютоа, а солист в Концерта на Равел в сол мажор е пианистката Марта Аргерич.

Поканата към софийските филхармонии идва след успешната им изява в Скопие на 11 март 2023 г. с концерт с филмова музика, озаглавен „Новата класика“. Под диригентството на Найден Тодоров и със специалното участие на македонския обоист Владимир Лазаревски (завършил магистърска и докторска степен

в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“) звучат творби от Вангелис, Ханс Цимер, Енио Мориконе, Дмитрий Шостакович и Джон Уилямс.

На 22 август Софийската филхармония и Националният филхармоничен хор за първи път гостуваха на фестивала с емблематични саундтракове от филми с музика на Джон Уилямс. Това беше една галактическа вечер в прекрасния със своето разположение, архитектура и акустика театър „Кризанке“ (манастирски комплекс, датиращ от XIII век, преустроен като лятна сцена през 50-те години на миналия век), на затъмнена и осветена с цветни лъчове голяма сцена (много подходящо решение на домакините). Магията от това преживяване, изпълнено със спонтанните възторжени реакции на многобройната публика от различни генерации, които следваха вдъхновената интерпретация на дирижента и състава от над 140 изпълнители, бих описала с една дума – единение. Найден Тодоров често споделя за въздействието на филмовата музика, за нейната изобразителност, която събужда емпатията в нас. Емпатията винаги е много важна за изявите му на сцената и тази вечер той я получи и от оркестъра и хора, и от всички присъстващи.

92-годишният Джон Уилямс е признат за жива легенда в нашето съвремие. Но не мога да не отбележа, че всъщност в България малко познаваме цялостното творчество на този композитор. Искане ми се да чуя на живо и негови-

те симфонии и инструментални концерти, но това едва ли скоро ще се случи заради условията на авторските и изпълнителските права. Независимо дали пише концертни опуси или музика за филми, музиката му впечатлява със своите ярки, образни, запомнящи се теми и търсеното богатство на звука. Най-открояващ се в творчеството му е неговият своеобразен неоромантизъм, вдъхновен от мащабната оркестрова изразност и лейтмотивната техника в музиката от последните десетилетия на XIX век. Филмовите му партитури са образец на симфонично майсторство, в повечето случаи те са написани за големи оркестри и хорове, какъвто е случаят и с някои от представените в концерта откъси. Неслучайно те се изпълняват от най-големите симфонични състави, а някои от тях дирижира самият композитор.

Интересът на Найден Тодоров към филмовата музика датира отдавна, след запознанството му през 1996 г. в Лос Анжелис с композитора Джери Голдсмит и това е много важен момент за неговата професионална биография. Оттогава той редовно прави концерти, посветени на този жанр, като само през последното десетилетие ежегодно изнася концерти в Мюнхен със симфонична музика от някои от най-прочутите саундтракове на нашето време, а през последните години и със Софийската филхармония, които привличат много публика, повтаряни са и в две последователни вечери при препълнена зала „България“. Специално Джон Уилямс е един от любимите му композитори.

Това, което отличава концертните програми на Найден Тодоров с филмова музика, е тяхната драматургия. Регуващите се откъси изграждат образен звуков сюжет, който разкрива различни картини. Така първата част на концерта беше рамкирана от блестящото начало с изпълнението на марша от филма „Индиана Джоунс“ и от филма „Спайдърмен“. Между тях се регуваха образи от фантастичния детски свят с темите от „Хари Потър“ – емблематичната със своята „кристална“ звучност и загадъчност тема на Хедуиг, която звучи в цялата поредица; песничката от „Double

Trouble“ от „Хари Потър и затворникът от Азкабан“ и лиричната „Някъде в спомените ми“ от филма „Сам вкъщи“, двете с участието на хора; динамичната тема за полета от филма „Извънземното“ – „Пришълецът“. Емоционален център бе изпълненото от концертмайстора Ани Иванова соло в „Списъкът на Шиндлер“ – едни от най-вълнуващите страници, сътворени от Джон Уилямс. Слушала съм различни интерпретации на това соло, много често те са емоционално приповдигнати. Ани Иванова препочете сдържания наситен матов звук, който разтърсва дълбоко, така, както въздейства сюжетът на едноименния филм на Стивън Спилбърг. Нейният прочит

беше високо оценен от публиката с многобройни аплодисменти.

Във втората част прозвучаха осем контрастни теми от „Междувездни войни“. Звуковата експлозия в началото с „Main Title“ откри картината на романтичното приключение. Завладяващо прозвучаха сцените на „Битката на героите“ от епизод III „Отмъщението на ситите“ (една от най-важните композиции на сагата с участието на хора), „Дуел на сърбите“, „Стъпки на ржедаите и финал“. Специално ще изтъкна естетското отношение към звука в нежната и изискана със своята преобладаваща прозрачност оркестрова фактура (в началото соло на флейта, обой, валдхорна и т.н.) лирична тема на принцеса Лея. С мощен, но красив оркестров звук бяха изпълнени най-популярният с мрачната и помитаща сила на своята тържественост „Марш на империята“ – повторен на бис след продължителните амплудисменти в края на концерта, последван от контрастната на тъмните сили „Тема на Йода“ – музика на светлината, и „Тронната зала“ с блестящия „Финал“. Мотивирани и от съпричастното отношение на публиката, диригентът, оркестърът и хорът бяха във върховата си форма.

Не мога да не отбележа присъствието на големия словенски диригент Урош Лаювиц, добре познат у нас и от гостуванията му на Софийската филхармония, специално пристигнал за концерта. В знак на уважение към Найден Тодоров като настоящ служебен министър на културата сред публиката бяха и българският посланик в Словения Красимир Божанов, словенската посланичка в България Наташа Бергел, посланици от Европейския съюз, настоящата и бившата министърка на културата на Словения, главният секретар на Министерството на културата Тодор Керанов, както и членовете на градската управа на Любляна.

След това много успешно и запомнящо се първо гостуване Найден Тодоров, Софийската филхармония и Националният филхармоничен хор имат покана от директора на фестивала Дарко Бърлек за нов гастрол в Любляна през 2026 г.